

Velký pátek, 10. dubna 2020 (virtuální bohoslužby, 19:00)

Milí přátelé, letošní Velikonoce jsou neobyčejně prosté. To vůbec nemusí být špatně.

Buďte pozdraveni apoštolským slovem:

Milost Pána Ježíše Krista, láska Boží, dar a společenství Ducha svatého se všemi námi! Amen.

Modleme se: Hospodine, Bože svatý a věčný, s tebou jsou spojené zásadní věci smrti a života: láska, hřích, pravda, vina, odpuštění, víra, naděje. Věci svaté a vzácné. Nedovol, abychom je pokřivili, pošpinili, zapomněli, opustili. S bází a chvěním vstupujeme do Velikonoc, neboť v příběhu utrpení tvého Syna Ježíše Krista se právě toho, co je svaté, dotýkáme. Asi právě s tebou se setkáváme... Bože, co máme dělat, abychom slyšeli, porozuměli, nechali se inspirovat? Pomoz svým Duchem! Amen.

Budeme číst z evangelia podle Lukáše: *Pilát svolal velekněze, členy rady i lid a řekl jim: „Přivedli jste přede mne tohoto člověka, že pobuřuje lid; já jsem ho, jak vidíte, před vámi vyslechl a neshledal jsem na něm nic, z čeho jej obviňujete. Ani Herodes ne; vždyť nám ho poslal zpět. Je zřejmé, že nespáchal nic, proč by zasluhoval smrt. Dám ho na místě potrestat a pak ho propustím.“ Musel jim totiž o svátcích propustit vždy jednoho člověka. Ale oni všichni najednou křičeli: „Pryč s ním! Propust' nám Barabáše!“ To byl člověk, kterého uvrhli do vězení pro jakousi vzpouru ve městě a vraždu. Tu k nim Pilát znovu promluvil, neboť chtěl Ježíše propustit. Avšak oni křičeli: „Na kříž, na kříž s ním!“ Promluvil k nim potřetí: „Čeho se vlastně dopustil? Neshledal jsem na něm nic, proč by měl zemřít. Dám ho zbičovat a pak ho propustím.“ Ale oni na něm s velkým křikem vymáhali, aby ho dal ukřižovat; a jejich křik se stále stupňoval. A tak se Pilát rozhodl jim vyhovět. Propustil toho, který byl vsazen do vězení pro vzpouru a vraždu a o kterého žádali; Ježíše vydal, aby se s ním stalo, co chtěli... Spolu s ním byli vedeni na smrt ještě dva zločinci. Když přišli na místo, které se nazývá Lebka, ukřižovali jej i ty zločince, jednoho po jeho pravici a druhého po levici. Ježíš řekl: „Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.“ O jeho šaty se rozdělili losem. Lid stál a díval se. Členové rady se mu vysmívali a říkali: „Jiné zachránil, ať zachrání sám sebe, je-li Mesiáš, ten vyvolený Boží.“ Posmívali se mu i vojáci; chodili k němu, podávali mu ocet a říkali: „Když jsi židovský král, zachraň sám sebe.“ Nad ním byl nápis: „Toto je král Židů.“ Jeden z těch zločinců, kteří viseli na kříži, se mu rouhal: „To jsi Mesiáš? Zachraň sebe i nás!“ Tu ho ten druhý okřikl: „Ty se ani Boha nebojíš? Vždyť jsi sám odsouzen k stejnému trestu. A my jsme odsouzeni spravedlivě, dostáváme zaslouženou odplatu, ale on nic zlého neudělal.“ A řekl: „Ježíši, pamatuj na mne, až přijdeš do svého království.“ Ježíš mu odpověděl: „Amen, pravím ti, dnes budeš se mnou v ráji.“ Bylo už kolem poledne; tu nastala tma po celé zemi až do tří hodin, protože se zatmělo slunce. Chrátová opona se roztrhla vpůli. A Ježíš zvolal mocným hlasem: „Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha.“ Po těch slovech skončil. (L 23,13-25.32-46)*

Kázání: „Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí...“ Jedno z vrcholných míst evangelia podle Lukáše. Ježíšova velkorysost bere dech. Prosí o to, aby Bůh odpustil jeho krutým soudcům, trýznitelům, vrahům, katům. Ježíš je neproklíná, nepřivolává na ně komando andělských rytířů, neslibuje jim pomstu ani věčné zatracení. Prosí Boha, aby jim odpustil. Tohle je evangelium podle Lukáše, tohle je jeho dobrá zpráva o velikosti a síle Ježíšova vztahu k hříšníkům. Bereme to opravdu jako dobrou zprávu? Odpuštění takovým vrahům? Není to divné, nepřirozené, skandální? Takhle to přece nejde! A skutečně, některé rukopisy Lukášova evangelia tento verš vynechávají. A podle ostatních evangelií Ježíš nic takového na kříži neříká. Jenže zřejmě přesně ta nepřirozenost je důvodem, proč Lukáš tato slova vloží křižovanému Ježíšovi do úst. Ve zkratce tak Lukáš vystihuje, co je pro něho základem evangelia.

Nevím, kdo první přišel s myšlenkou, že Ježíšova přímluva platí nám. „Odpust' nám!“ My jsme ti, kdo Krista křížují. Zas a znovu ho přibíjíme na kříž. Nepřijímáme ho, chceme ho ze světa a ze svého života odstranit. Je divný, nepřírozený, skandální. - - Jakže, přibíjíme na kříž? Copak beru do ruky kladivo a hřeby? Nejen vůči Ježíšovi, ale vůči žádnému člověku bych se něčeho takového nedopustil! Krvavé násilí se mi hnusí. Kuřeti bych neublížil. Vánočního kapra si nechám zapáchnout a vykuchat obsluhou u kádě. V Ježíše Krista přece věřím. Tak jaképak „odpust' nám“? - - Počkat, ale vždyť se tak modlíme: „Odpust' nám naše viny...“! Co tím myslíme? Když se nechceme radit k těm, za které prosí Ježíš, znamená to, že jsme nějaká jiná skupina, jiný level, jsou to jiné viny, nežli jejich? Jsou naše viny nějak nevinnější než viny těch druhých?

„Otče, odpust' jim, vždyť nevědí, co činí...“, prosí Ježíš na kříži. A komu platí tohle „jim“? V Ježíšově příběhu jsou kněží, kteří ho křivě obžalovali a předhodili Pilátovi, jsou tam učedníci, kteří utekli a v Ježíšův prospěch u soudu nesvědčili, v tom příběhu je Pilát, který věděl o Ježíšově nevině a nechal ho popravít, jsou tam vojáci, kteří jen plnili rozkazy, je tam lid, který jen stál a díval se. Všichni jsou zapleteni do pašijového dění. Podílejí se na tom, že nevinný je umučen a popraven, odstraněn. A nikdo z nich si nemyslí, že dělá něco špatně. Nevědí, co činí. Kněží jsou přesvědčeni o tom, že hájí Boží spravedlnost a jednájí pro blahu lidu, Pilát má dojem, že činí rozumné politické rozhodnutí pro dobré vztahy s kněžími a Herodem, vojáci jsou poslušní a lid, ten si jen zakřičí a jen se dívá (tak o co jde?).

„Otče, odpust' jim, vždyť nevědí, co činí...“ Nevědí. Je nevědět polehčující okolnost? Měl jsem vždycky dojem, že jejich nevědomost je tím důvodem k odpuštění. Že tak to dává smysl. Bůh jim odpust', protože oni nevěděli, co dělají. Někteří dokonce možná jednali v dobré víře. Odpust' jim! - - Ale ne. Je to přece jinak. Ta nevědomost je přece ta opravdová hrůza. Ten skutečný problém. Kdyby nevědomost byla polehčující okolností, nebylo by co odpouštět. Mohli bychom se na svou nevědomost a dobrou vůli vymluvit, mohly by být dobrým důvodem k přijatelné omluvě. A kde stačí omluva, není třeba odpuštění. Ale Ježíš za ně prosí o odpuštění. Protože jejich vina je o to horší, že nevědí. Není jedno, co oni dělali, není jedno, co my nebo kdokoli jiný děláme, jak žijeme. A nemůžeme se vymlouvat, že nevíme. Prosba o odpuštění neznámá, že se přes krvácející ránu přehodí krajkový kapesníček. Jako že dál nevíme a smíme nevědět a nic se vlastně neděje... Máme vědět, co činíme! Křížujeme Krista v obrazném smyslu: zraňujeme, přibíjíme na kříž lásku, kterou ztělesňuje Ježíš a ani si toho možná nejsme vědomi. Naše nevědomost, vnitřní slepota jsou součástí problému.

Ježíš prosí nebeského Otce, věčného Boha o odpuštění pro ty, kdo jej, vtělenou lásku, zraňují, křížují, usmrcují. Je to síla, vrcholné místo evangelia. Otvírá se tím otázka pravdy, viny, odpovědnosti, otázka hluboce lidská. Kdo jiný, než člověk si ji může položit? Nedělá právě tahle otázka člověka člověkem? Je to síla. A jako s každou silou je třeba s ní nakládat opatrně. Napadá mne dvojí nedorozumění v téhle věci. První je snaha zbavit se pocitu viny a druhé je snaha vyvolat pocit viny. (Někdy se obojí spojuje v jedné osobě.) Tyto deformace evangelia mají v dějinách křesťanství smutně bohatou tradici. Snaha zbavit se pocitu viny může být nevědomá. Sleduje stejnou osnovu jako postavy z velikonočního příběhu – hájí se Boží vůlí, spravedlností, poslušností, případně tím, že nás se to netýká, my za nic nemůžeme. Ještě se k tomu přidává přesvědčení o tom, že jsem přece uvěřil, miluji, jsem naplněn Kristovou láskou, myslím to se všemi dobře a kuřeti bych přece neublížil. Jenže v tom může být právě slepota vůči vlastnímu stínu, negativním myšlenkám, které prostě přicházejí a vedou k činům, které zraňují. Ale mám zakázáno si je připustit. Nevedeme v křesťanských kruzích daleko více debat o tom, jak těžké je pro nás odpustit druhým, co hrozného nám udělali, než o tom, jak těžké musí být pro ně odpustit nám, co jsme udělali my jim? Myslíme si tedy, že je tu nějaká nevyváženost? Může to souviset také třeba s tím, že v české společnosti se křesťané cítí být ublíženi, ukřivdění, napadáni? A

že mají tendenci se bránit, a naopak obžalovávat sekulární společnost? A to je to druhé nedorozumění: snaha vyvolat pocit viny. Taktéž snaha nevědomá a možná dobře míněná. Přece máme svoje viny vyznávat. Přece každý nějaké máme. Něco tu musí být. Ale neřekne se, oč jde. Je to obecné, neurčité. Je to snaha snadno zneužitelná církevní autoritou. Může být manipulativní, přispět ke snadnějšímu ovládnutí těch, kdo se cítí provinile. A tak – toto dvojí neporozumění evangelium vede k tomu, že se v církvi někteří kají za něco, zač ve skutečnosti nemohou, a jiní jsou slepí vůči tomu, co působí. Ale Bůh po nás opravdu nechce, abychom se tvářili svatě, ani po nás nechce, abychom se utápěli ve svém špatném svědomí!

Nejde totiž o to, mít či nemít pocit viny. Ale jde o to, nalézt pravdu, rozkrýt skutečnost, objevit svou odpovědnost, svou vinu, svůj dluh. Docela osobně a konkrétně. Porozumět dluhu, který mám vůči svému lidství, vůči Bohu. Jde o rovinu hlubší, nepostizitelnou zákony ani morálkou. Tím vodítkem může být Ježíšovo slovo: „Co jste učinili (anebo neučinili) jednomu z těch nejmenších, mně jste učinili (anebo neučinili).“ Máme vědět, co činíme.

Objevit a přijmout svou odpovědnost. Proto vlastně si vážím demokracie. Ta odpovědnost v ní přichází ke slovu. Odpovědnost nese nejen ten, kdo volil vládní stranu. Ale také ten, kdo volil opozici, protože opozice musí být kvalitní. Odpovědnost má i ten, kdo volil neparlamentní stranu, protože ta představuje bohatství geneticky diverzifikovaných politických idejí. Odpovědnost má i ten, kdo nevolil. Odpovědnost nese ten, kdo politiku průběžně sleduje, i ten, kdo se o ni nezajímá. Pro mne demokracie není jen vhodnou formou správy věcí veřejných – jiné formy se dokonce mohou jevit jako efektivnější, třeba ekonomicky, z hlediska technologie moci – ale hodnotou demokracie je, že představuje jisté pojetí člověka a společnosti. Pojetí, v němž je rozhodující právě osobní odpovědnost za celé společenství.

„Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí...“ Vrcholné místo Lukášova evangelia. Ježíšova úpěnlivá prosba k nebeskému Otci, věčnému Bohu. K autoritě nad námi, k tomu, který představuje pravdu, měřítko dobra a zla. Ježíš za nás úpěnlivě prosí, protože máme problém. Tenhle svět zraňuje lásku a my jsme toho součástí. Je divné, skandální, nepřirozené, že Ježíš nechce po Bohu, aby zničil nepravé soudce, poslušné katy a lhostejné diváky, ale prosí za ně o odpuštění. Je to divné, ale je to Boží. Neničí, netrestá, nýbrž odpouští a promlouvá. Kříž a vzkříšení, Ježíš Kristus – to je Boží slovo, kterým se na nás obrací. S důvěrou a nadějí, že porozumíme, přijmeme, odpovíme právě tak vírou a nadějí. Ježíšova přímluva za nás nám dává odvalu, abychom si svou odpovědnost dokázali připustit. Kdyby nebylo té Ježíšovy přímluvy, tak by se ta tíha vůbec nedala unést. Mohli bychom to rovnou zabalit. Že se můžeme nadechnout, pohlédnout pravdě do očí a žít svobodně, není díky tomu, že jsme tak dobří, ale že věříme Ježíšově přímlově.

Evangelium je pokladem lidstva. Není pokladem nás, církve ani nejsme jeho hrdými reprezentanty, nositeli, hlasateli, zářnými příklady. Jsme prosebníky, žebráky, v zástupu podobně toužících. A vyhlížíme neděli a s ní Boží naději vzkříšení. Naději, že pravda se nedá vymýtít a láska je přece silnější než smrt, nenávisť, lhostejnost, nevědomost... Copak se dá bez téhle naděje žít? Bože!

Modleme se:

Pane, děkujeme za tvoje evangelium. Je světlem, orientací, nadějným výhledem. Prosíme za trpící, a zvláště za ty, kdo jsou ve svém utrpení osamoceni. Prosíme za ty, kterým je upíráno plné lidství, kdo jsou zbaveni práv, diskriminováni, utlačováni. Prosíme za uprchlíky, za vězně. Prosíme za společnosti, v nichž pozornost věnovaná věcem převládá nad pozorností věnovanou lidem. Prosíme za společenství rodin, přátel, sborů, spolků, národů a států. Za

vzájemné vztahy pochopení bez násilí, lhostejnosti, ponižování. Prosíme za otevřenost vůči pravdě a za prostor věnovaný lásce. Prosíme za všechny, kdo v těchto dnech nesou na bedrech odpovědnost za věci veřejné, prosíme za ty nahoře, ať konečně taky jednou přestanou sledovat jen své privátní zájmy a myslí především na potřebné, a prosíme za ty dole, obyčejné pěšáky, záchranáře, zdravotníky, prodavače, úředníky, za jejich trpělivost, odvahu, vytrvalost. Prosíme za ty, kdo jsou zvláště citelně postiženi současnými omezeními. Pane, daruj nám všem víru a naději do života.

Otče náš, který jsi v nebesích, posvět se jméno tvé, přijď království tvé, buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi, chléb náš vezdejší dej nám dnes a odpusť nám naše viny jako i my odpouštíme našim viníkům a neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého, neboť tvé je království i moc i sláva, na věky, amen.

Poslyšme slovo poslání z 1. listu Janova: *Také my jsme poznali lásku, kterou Bůh má k nám, a věříme v ni. Bůh je láska, a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm. V tom jeho láska k nám dosáhla cíle, že máme plnou jistotu pro den soudu – neboť jaký je on, takoví jsme i my v tomto světě. Láska nezná strach; dokonalá láska strach zahání, vždyť strach působí muka, a kdo se bojí, nedošel dokonalosti v lásce. My milujeme, protože Bůh napřed miloval nás. Řekne-li někdo: „Já miluji Boha,“ a přitom nenávidí svého bratra, je lhář. Kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat Boha, kterého nevidí. A tak máme od něho toto přikázání: Kdo miluje Boha, ať miluje i svého bratra. (1 J 4,16-21)*

Nechť vás všechny provází a posiluje Boží požehnání: Hospodin tě požehná a ochrání tě. Hospodin nad tebou rozjasní svou tvář a bude ti milostiv. Hospodin k tobě obrátí svou tvář a obdaří tě pokojem. Amen.